

Gennemførelse af deklarationen om tilståelse af uafhængighed til kolonier og kolonibefolkninger.

(Dagsordenens punkt 23).

Sydrhodesia-spørgsmålet.

I. Debatten.

4. udvalg påbegyndte behandlingen af Sydrhodesia-spørgsmålet den 7. oktober 1968 — dagen før meddelelsen om premierminister Wilsons forhandlinger med Salisbury-regimets leder Ian Smith om bord på krigsskibet „Fearless“ blev offentliggjort. Det betydelige moment af usikkerhed med hensyn til den videre udvikling, der dermed blev påført sagens behandling, var formentlig en væsentlig medvirkende årsag til, at blandt de vestlige lande fremkom foruden Storbritannien kun Finland (og Japan) med almindelige indlæg i debatten. Denne blev dermed ret ensidig og indskrænkede sig i øvrigt i det store og hele til en gentagelse af allerede kendte synspunkter.

Fra britisk side udtaltes, at næsten alle lande var enige om endemålet, nemlig at bringe det illegale styre i Sydrhodesia til ophør og helt og fuldt sætte dette land på vej mod flertalsstyre, så alle dets indbyggere kunne leve i frihed og uafhængighed. Den samme enighed råder imidlertid ikke med hensyn til hvilke midler, der bør anvendes for at nå dette mål.

Den britiske regerings synspunkter var indeholdt i de tidligere formulerede seks principper*), som fortsat var nøglen til enhver løsning af Sydrhodesia-spørgsmålet. Det dokument, som premierminister Wilson under Fearless-forhandlingerne havde overgivet Ian Smith, indeholdt den britiske regerings tanker om, på hvilket grundlag en løsning var mulig, og tilgodeså i fuldt omfang de seks principper.

Den britiske regering havde i det forløbne år for at forstærke det internationale tryk på regimet i Salisbury foreslået Sikkerhedsrådet at overveje yderligere og mere effek-

tive foranstaltninger mod Sydrhodesia. Som et resultat heraf havde Sikkerhedsrådet enstemmigt vedtaget resolution 253 (1968) om næsten altomfattende økonomiske sanktioner. Denne resolutions betydning lå ikke alene i Sydrhodesia-spørgsmålet, og det var derfor af hensyn til FN's fremtidige autoritet og effektivitet af betydning, at foranstaltningerne viser sig virkningsfulde. Storbritannien opfordrede derfor medlemslandene til at samarbejde med den af Sikkerhedsrådet oprettede sanktionskomité. Den britiske repræsentant fremhævede — uden i denne omgang at nævne Sydafrika og Portugal ved navn — at handlinger fra enhver regering, som med forsæt søgte at ignorere Sikkerhedsrådets henstillinger, måtte beklages. Sådanne stater måtte være opmærksomme på de alvorlige konsekvenser, en fortsat vægring kunne indebære.

Den britiske regering kunne stadig ikke acceptere kravet om magtanvendelse, da dette middel ville medføre uoverskuelige lidelser for mange uskyldige og indebære fare for en racekonflikt, der kunne brede sig til hele det sydlige Afrika. I øvrigt var det tilgrundliggende problem politisk og ikke militært og kunne derfor kun løses ved hjælp af politiske midler. Den britiske politik kunne sammenfattes således: „No force, no sell-out, and no slamming of the door.“

Indlæggene fra de afro-asiatiske lande var som sidste år (jfr. beretningen til folketinget for 22. samlings 1. del, side 104 ff.) stærkt kritiske over for Storbritannien. I år blev forhandlingerne mellem Wilson og Smith om bord på „Fearless“ betegnet som britisk „sell-out“. Over for de britiske løfter om at respektere de seks principper for at nå til enighed med Ian Smith om en løsning blev det udtalt, at Storbritannien ved at forhandle med Smith opgav løftet til Commonwealth-landene på deres konference i efteråret 1966 om ikke at give Sydrhodesia selvstændighed, før der er indført flertalsstyre i landet. Ansvaret for at bringe oprørsregeringen til fald påhvilede udelukkende

*) 1. Garanti for opretholdelse af den uhindrede fremgang henimod flertalsstyre. 2. Garanti mod tilbagegående ændringer af 1961-forfatningen. 3. Øjeblikkelig forbedring af den afrikanske befolknings politiske status. 4. Fremskridt henimod afslutningen af racediskrimination. 5. Beviser på, at det grundlag, hvorpå uafhængigheden indrømmes, er acceptabel for den rhodesiske befolkning som helhed. 6. Sikring af, at der ikke — uanset race — vil blive tale om nogen undertrykkelse, hvad enten det drejer sig om et mindretal, der undertrykker et flertal, eller et flertal, der undertrykker et mindretal.